

En tragedie som er vanskelig å forstå

Skrevet av Hans U. Hammer

PUBLISERT I HITRA-FRØYA 17 MAI 2018

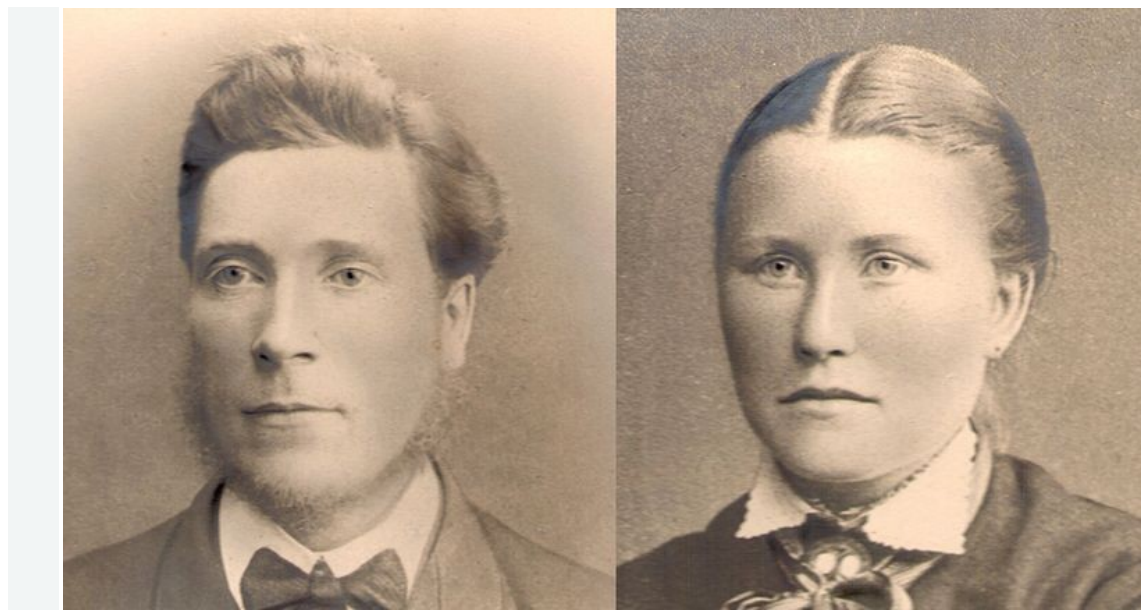
I 1918 bodde Edvard Dahl med kona Louise og deres familie på en gård i Breivika på Fjellværøya. Så kom spanskesyken. I løpet av fem uker denne førjulsvinteren – fra 4. november til 14. desember – døde fire av deres barn i sine beste år.

De to første døde med ni dagers mellomrom, og de to siste med 11 dagers mellomrom. Det var den jula i Breivika.

Edvard og Louise var begge født på Frøya – han som Edvard Olsen på Hammervolden i 1856, og hun som Louise Margrete Gunneriusdatter på Inntian i 1867. De giftet seg senhøstes 1887.

I 1892 kjøpte de en ganske stor eiendom i Frøya-målestokk som ved folketellinga i 1900 var benevnt Hammeren, senere som Hammerdal, med gårdsnummer 10 og bruksnummer 12 i Frøya.

Ved folketellingen i 1900 var Edvard registrert som fisker og gårdbruker, og Louise som gårdbrukerkone. Mens de bodde på Frøya, fikk Edvard og Louise 13 barn: Ludvik Elier, Mathilde Kristine, Ragnhild Ovedie, Kristian Gerhard, Olbert Arnold, John Halfdan, Hans Mathias, Ingvald Oskar, Otto, Paul Gottlieb, Gudrun Marie, Arne Kornelius og Toralf.



Til Breivika på Fjellværøya

Etter å ha eid eiendommen Hammerdal og drevet både på sjø og land på Frøya, brøt Edvard og hans familie opp i 1912, og flyttet til Fjellværøya. Der kjøpte de eiendommen Breivika med gårdsnummer 73 og bruksnummer 1 i Hitra fra Knuth Seehuus Winther, som var fra Skipnes i Aure. Eiendommen Hammerdal ble solgt til Hans Rivertsen, og er senere eid av Hans' sønn og sønnesønn.

Etter at de flyttet til Fjellværøya tok Edvard og Louise familienavnet Dahl, trolig relatert til Hammerdalen, der de kom fra. Så vidt etterkommerne til Edvard og Louise vet, var det ingen nære relasjoner verken mellom dem og kjøperne i Hammerdalen på Frøya, eller selgerne av den nye eiendommen i Breivika.

En nærliggende forklaring kan være at det var et større våningshus i Breivika, som kunne være godt å ha for Edvard og hans tallrike familie. I 1912 var de således vel etablert i en ny heim. Det var vel og bra. Men gleden over dette skulle bli overskygget av ufattelige tragedier, sorg og savn.

Spanskesyken kommer

Det gikk ikke mer enn to år fra de kom til Breivika, før tragediene begynte. Da døde Edvard og Louises eldste sønn, odelsgutt og tømrer Ludvik Elier av tuberkulose, bare 25 år gammel. Det var våren 1914. Det var ille nok, men bare forspillet til tapene som senere skulle ramme Edvard, Louise, og deres familie.

Spanskesyken var en verdensomfattende influensapandemi, som varte fra 1917 til 1920. Heimen til Edvard og Louise i Breivika ble voldsomt rammet.

Den 4. november 1918 døde sønnen John Halfdan, 20 år gammel. 13. november døde sønnen Kristian Gerhard, 24 år gammel. Dattera Mathilde Kristine hadde tatt seg arbeid som hushjelp, men kom heim til Breivika for å hjelpe foreldrene i denne fortvilte situasjonen.

Den 3. desember døde sønnen Ingvald Oskar, 17 år gammel. Så ble Mathilde Kristine syk - det var hun som var kommet heim for å hjelpe foreldrene noen uker tidligere. 14. desember døde hun også, 28 år gammel.

- En ufattelig tragedie

Brødrene Hans og Roar Dahl er oldebarn av Edvard og Louise, barnebarn av Hans Mathias. Selv om mye er fortrent i glemselens slør, har de gjennom sine foreldregenerasjoner hørt noe om det ene dødsfallet som fulgte det andre med noen dagers mellomrom i Breivika for snart et hundre år siden.

– Det er vanskelig å forstå hvordan familien kom seg gjennom dette. Vi hørte det ble fortalt om hvordan de måtte følge den ene til kirkegården, for så å sette ei ny kiste på låven. De fire søsknene som ble revet bort denne førjulsvinteren ble begravd på kirkegården ved Nordbotn kirke. Fire jernkors ble satt opp ved siden av hverandre. Det hører med til historien at det var blitt bestilt noen medisiner fra et apotek på Kyrksæterøra som en eventuell hjelp mot angrepene av spanskesyken, men at medisinpakken ble knust og ødelagt før den kom fram til Breivika. Det er ufattelig å forestille seg en slik tragedie uten det nettverket vi er vant til å omgi oss med i dag, sier Hans og Roar Dahl.



Et maleri fra "gammel-tida" som viser fjøset, våningshuset med hage, og sjøhuset i Breivika.

Elendigheten var ikke over

Sommeren 1921 døde Gudrun Marie – det yngste barnet til Edvard og Louise, av tuberkulose, vel 14 år gammel. Høsten 1928 døde moren Louise av tuberkulose, 61 år gammel.

I 1921 hadde Edvard og Louises sønn Arne Kornelius regelrett stukket av heimefra, 17 år gammel. Han havnet i problemer, men fikk likevel hyre i utenriksfart. Arne Kornelius vendte aldri tilbake til Breivika. Han ble lagt inn på et sykehus i London vinteren 1937, før han kom tilbake til Norge der han døde av tuberkulose i Oslo i 1938, 33 år gammel.

Året etter – vinteren 1939 – døde så Edvard Dahl. 82 år gammel. Seks barn og hans kone gått bort før han. Da var det gått 27 år fylt med tragedier, sorg og savn siden han brøt opp fra Hamnerdalen på Frøya, og bosatte seg i Breivika.



Brevikstua i 1975.